

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 7. aprillil 2016*

Kohtuasi C-70/15

Emmanuel Lebek

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus — Õiguslane koostöö tsiviilasjades — Määrus (EÜ) nr 44/2001 — Artikli 34 punkt 2 — Otsuse edasikaebamise võimaluse mõiste — Määrus (EÜ) nr 1393/2007 — Artikkel 19 — Edasikaebamise tähtaja ennistamine

I. Sissejuhatus

1. Euroopa Liidu Kohtul (edaspidi „Euroopa Kohus“) on sel aastal juba teist korda võimalus uurida määruse (EÜ) nr 44/2001** (edaspidi „määrus nr 44/2001“) põhjal väiteid, millega kostja saab vastu vaielda kohtuotsuse täidetavaks tunnustamise taotlusele. Kui nimetatud määruse artikli 34 punktis 1 sätestatud avaliku korra (*ordre-public*) tingimus on kohtuasja Meroni*** keskmes, siis käesoleval juhul on tegemist selle määruse artikli 34 punktiga 2, mis on kohtupraktika jaoks veelgi suurema tähtsusega. Viidatud säte näeb ette, millistel tingimustel võivad menetluse algatamist käsitleva dokumendi kättetoimetamise puudused hiljem takistada kohtuotsuse tunnustamist ja täidetavaks tunnustamist teises liikmesriigis.

2. Määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 põhikontseptsioon rajaneb konventsioonil kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (edaspidi „konventsioon“),**** kuid viidatud sätte sisu on pärast konventsiooni sõlmimist tunduvalt muutunud. Konventsiooni kohaselt takistasid menetluse algatamist käsitleva dokumendi kättetoimetamise puudused nimelt põhimõtteliselt selles asjas tehtud kohtuotsuse tunnustamist. Määrus nr 44/2001 seevastu on hageja jaoks tunduvalt soodsam. Seda seetõttu, et viidatud määrus ei takista kohtuotsuse tunnustamist isegi juhul, kui kostjal ei ole näiteks õigeaegse kohtukutse puudumise tõttu võimalik end *enne* otsuse *tegemist* tõhusalt kaitsta riigis, kus otsus tehti, kui kostja oleks saanud *pärast* vaidlusaluse *otsuse tegemist* esitada edasikaebuse riigis, kus otsus tehti, aga ta ei teinud seda.

3. Käesolev kohtuasi lisab kohtuotsuse tunnustamise praktikale tagaseljaotsuste korral veel ühe tahu, kuivõrd käesolevas kohtuasjas, kus Euroopa Kohus peab tegema otsuse, ei ole edasikaebuse esitamine riigis, kus otsus tehti, enam võimalik tähtaja möödumise tõttu, aga kaaluda võis tähtaja ennistamist.

* Algkeel: saksa.

** Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42, käesolevas asjas kohaldatavas redaktsioonis, mida on viimati muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 1103/2008 (ELT L 304, lk 80)).

*** Vt selle kohta minu ettepanek, kohtuasi Meroni (C-559/14, EU:C:2016:120).

**** Vt 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32) artikli 27 punkt 2.

4. Kas määruse nr 44/2001 artikli 34 punkt 2 sätestab, et kostja peab selleks, et vältida kohtuotsuse hilisemat täidetavaks tunnistamist teises liikmesriigis, algatama kõigepealt siseriikliku õiguskaitsevahendi kasutamiseks otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetluse riigis, kus otsus tehti, ja millised tähtajad selleks vajaduse korral kehtivad – need on käesoleva kohtuasja peamised küsimused.

II. Õiguslik raamistik

5. Käesoleva kohtuasja liidu õiguse raamistiku määravad kindlaks määrus nr 44/2001 ja määrus (EÜ) nr 1393/2007****.

A. Määrus nr 44/2001

6. Määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 kohaselt ei tunnustata otsust, kui „otsus on tehtud tagaselja ning kostjale ei olnud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti või võrdväärset dokumenti kätte toimetatud piisavalt aegsasti, et ta oleks saanud end kaitsta, välja arvatud juhul, kui kostja ei algatanud otsuse vaidlustamise menetlust siis, kui tal oli selleks võimalus“.

7. Määruse nr 44/2001 artikli 45 lõike 1 esimese lause kohaselt „[keeldub k]ohus, kellele esitatakse artikli 43 alusel apellatsioonkaebus, [...] kohtuotsuse täidetavaks kuulutamise või tühistab selle ainult artiklites 34 ja 35 sätestatud põhjustel“.

B. Määrus nr 1393/2007

8. Määruse nr 1393/2007 (edaspidi „määrus nr 1393/2007“) artikkel 1 sätestab nimetatud määruse kohaldamisala järgmiselt:

„Käesolevat määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusajades, kui kohtu- või kohtuväline dokument tuleb kättetoimetamiseks edastada ühest liikmesriigist teise. [...].(2) Käesolevat määrust ei kohaldata, kui isiku, kellele tuleb dokument kätte toimetada, aadress ei ole teada.

[...]“

9. Määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõige 4 sätestab:

„Kui kohtukutse või sellega samaväärne dokument tuli kättetoimetamiseks edastada teisele liikmesriigile käesoleva määruse sätete alusel ning ilmutata jätnud kostja vastu on tehtud tagaseljaotsus, on kohtunikul õigus ennistada otsuse edasikaebamise tähtaeg, kui on täidetud järgmised tingimused:

- a) kostja ei saanud temast olenemata põhjustel dokumendist teada piisavalt aegsasti, et kaitseks valmistuda, või ei saanud kohtuotsusest teada õigel ajal, et edasi kaevata, ning
- b) kostja vastuväited ei ole selgelt alusetud.

Tähtaja ennistamise avalduse võib esitada üksnes mõistliku aja jooksul pärast seda, kui kostja on kohtuotsusest teada saanud.

**** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määrus kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (dokumentide kättetoimetamine), millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1348/2000 (ELT L 324, lk 79).

Iga liikmesriik võib kooskõlas artikli 23 lõikega 1 teatada, et avaldust ei vaadata läbi, kui see esitatakse pärast teatises nimetatud tähtpäeva möödumist, mis peab olema vähemalt aasta alates kohtuotsuse tegemise kuupäevast.“

III. Vaidlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

10. Tribunal de grande instance de Paris (Pariisi piirkonnakohus, Prantsusmaa) mõistis 8. aprilli 2010. aasta otsuses D-lt, kes elab alates 1996. aastast Poolas, hageja L kasuks välja igakuise elatise. Kostja D ei ilmunud Prantsusmaal kohtusse. Talle ei olnud nimelt kätte toimetatud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti, sest hageja oli esitanud kostjale dokumentide kättetoimetamise aadressina ebaõige aadressi Pariisis, kus D ei saanud dokumente vastu võtta.

11. D sai kõnesoleva otsuse tegemisest üleüldse teada alles juulis 2011, kui Poola Vabariigis alustati otsuse täidetavaks tunnistamise menetlust ja Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze (Jelenia Góra piirkondlik kohus, Poola) toimetas talle kätte täidetavaks tunnistamise taotluse ära kirja, millele oli lisatud Prantsuse kohtu otsuse ära kiri. Kuivõrd Poola kohus tuvastas,***** et siseriikliku õiguskaitsevahendi kasutamise tähtaeg Prantsusmaal tehtud kohtuotsuse vastu oli juba möödunud, siis jättis Poola kohus rahuldamata ka esimese taotluse asjaomase kohtuotsuse Poolas täidetavaks tunnistamise kohta, samuti oli edutu taotluse esitaja määruskaebus, kusjuures Poola pädev kohus tugines taotluse rahuldamata jätmisel määruse nr 44/2001 artikli 34 punktile 2 koostoimes artikliga 45.

12. Mais 2012 toimetati vaidlusalune otsus määruse nr 1393/2007 sätteid järgides D-le uuesti kätte koos teatega, et ta saab kahe kuu jooksul alates kohtuotsuse kättetoimetamisest taotleda otsuse edasikaebamise möödunud tähtaja ennistamist. Selgitus ennistamise kohta vastab sisuliselt Prantsuse tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Code de procédure civile) artiklile 540. D ei taotlenud otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamist Prantsusmaal ega esitanud edasikaebust vaidlusaluse otsuse peale.

13. Seepärast taotleti uuesti kohtuotsuse täidetavaks tunnistamist Poola Vabariigis. Taotluse esitaja L väitis seejuures, et seoses uue kättetoimetamisega ja selgitusega õiguse kohta nõuda kohtuotsuse edasikaebamise tähtaja ennistamist tekkis kostjal võimalus asjaomane otsus vaidlustada, mille ta jättis aga kasutamata. Selle argumendiga Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (Wrocław'i apellatsioonikohus) aga ei nõustunud ja jättis 27. mai 2013. aasta määrusega uuesti rahuldamata vaidlusaluse kohtuotsuse täidetavaks tunnistamise taotluse. Põhjenduseks märkis kohus, et pelka õigust nõuda kohtuotsuse edasikaebamise tähtaja ennistamist ei saa võrdsustada kohtuotsuse edasikaebamise võimalusega määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tähenduses. Asjaomase kohtuotsuse vaidlustamise võimalus viidatud sätte tähenduses esineb pigem ainult siis, kui kostjale on otsus koos põhjendustega ja selgitusega edasikaebuse esitamise võimaluste kohta kätte toimetatud edasikaebuse esitamise tavapärase tähtaja jooksul.

14. Avaldaja esitas kirjeldatud kohtumääruse peale määruskaebuse eelotsusetaotluse esitanud kassatsioonikohtule. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekib eelkõige küsimus, kas käesoleval juhul on üldse alust lähtuda otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise võimalusest pärast seda, kui Prantsuse Vabariik edastas määruse nr 1393/2007 artikli 23 lõikes 1 ette nähtud teabe, mille kohaselt on edasikaebuse tähtaja ennistamine pärast ühe aasta möödumist otsuse tegemisest – mis käesolevas asjas tehti aprillis 2010 – lubamatu.

***** Kahjuks ei selgu eelotsusetaotlusest lubatavate õiguskaitsevahendite ja kõnesoleva tähtaja möödumise põhjuse üksikasjad olenemata kohtuotsuse eelnevalt kätte toimetamata jätmisest (vt eelotsusetaotluse lk 7, IV.1).

15. Neid asjaolusid arvesse võttes otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et selles nimetatud võimalus otsust vaidlustada hõlmab nii olukorda, kus asjaomase edasikaebuse saab esitada liikmesriigi õiguses määratud tähtaja jooksul, kui ka olukorda, kus see tähtaeg on juba möödunud, kuid esitada saab avalduse otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamiseks ja seejärel – pärast viidatud avalduse rahuldamist – otsuse tegelikult edasi kaevata?
2. Kas määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et see välistab edasikaebamise tähtaja ennistamist käsitlevate liikmesriikide õigusnormide kohaldamise, või nii, et kostja võib valida, kas esitada avaldus viidatud sätte alusel või kasutada liikmesriigi õiguses ette nähtud menetlust?“

IV. Eelotsuse küsimuste õiguslik hinnang

A. Esimene küsimus

16. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et see ei takista otsuse täidetavaks tunnistamist pärast edasikaebuse esitamise tähtaja möödumist siseriikliku õiguse alusel riigis, kus otsus tehti, juhul, kui kostjal tekib edasikaebamise tähtaja ennistamise menetluse kaudu uuesti võimalus otsus vaidlustada.

17. Käesolevas menetluses osalenud liikmesriikide ja komisjoni kirjalikud märkused toetavad esimese küsimuse osas seisukohta, et määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tuleb tõlgendada laialt.

18. Seega tekiks juhul, kui riigis, kus otsus tehti, oleks edasikaebamise möödunud tähtaja ennistamine võimalik, kostjal põhimõtteliselt kohustus taastada otsuse edasikaebamise võimalus ja esitada pärast tähtaja ennistamist edasikaebus riigis, kus otsus tehti. Muul juhul peaks kostja arvestama sellega, et ta ei saa otsuse täidetavaks tunnistamise menetluses mõnes muus liikmesriigis tugineda määruse nr 44/2001 artikli 34 punktile 2. Ka õiguskirjandus ja liikmesriikide kohtupraktika***** näivad toetavat pigem laia ja tunnustamist lubavat käsitlust.

19. Eeltoodud tõlgendus ei tulene tingimata asjaomase sätte sõnastusest, mis märgib nimelt „otsuse“ vaidlustamise võimalust. Rangelt võttes ei ole otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetlus iseenesest võimalus otsust vaidlustada. Pigem ei ole olukordades, kus saab kaaluda otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamist, kostjal ilma pikemata enam võimalik esitada otsuse peale edasikaebus.

20. Ka süstemaatilised argumendid ei kinnita kindlalt seisukohta, et sellistel asjaoludel, nagu on põhikohtuasjas, tuleb kostjat koormata otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetlemise kohustusega ja selle järgimata jätmise korral võtta talt võimalus tugineda määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 2 sätestatud tunnustamise takistusele.

***** Vt näiteks Bundesgerichtshofi (Saksamaa kõrgeim üldkohus) 21. jaanuari 2010. aasta otsus kohtuasjas IX ZB 193/07, EuZW 2010, 478, punkt 14 ja seal viidatud kohtupraktika.

21. Eelkõige ei ole sellisel puhul asjakohane viidata määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõikele 4, mis sätestab õiguse ennistada otsuse edasikaebamise tähtaeg dokumentide piiriülese kättetoimetamise korral, kui kostja on jätnud kohtusse ilmumata. Viidatud säte ei anna nimelt tarvilikku teavet otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetluse tähtsuse kohta määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 raames, mis – erinevalt näiteks nimetatud määruse artiklist 26 – ei viita otseselt määrusele nr 1393/2007.

22. Esiteks ei kattu täielikult juba määruse nr 1393/2007 ja käesolevas asjas kõne all oleva määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 kohaldamisalad, sest artikkel 34 käsitleb ka otsuste tunnustamise takistusi dokumentide puhul, mille kättetoimetamine ei toimunud vastavalt määrusele nr 1393/2007. Teiseks ei kuulu määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõige 4 praktilise tõlgendamise korral käesoleval juhul kohaldamisele. Viidatud säte puudutab nimelt sõnaselgelt juhtumeid, kus „kohtukutse [...] tuli kättetoimetamiseks edastada teisele liikmesriigile käesoleva määruse sätete alusel *ning* ilmumata jätnud kostja vastu on [seejärel] tehtud tagaseljaotsus“. Sellest ei saa käesoleval juhul lähtuda, sest menetluse algatamist käsitlev dokument saadeti Pariisi aadressil ja seega ei olnud piiriüleseks kättetoimetamiseks Prantsusmaal menetluse algatamise puhul alust. Seega puudub juba esimene kahest kumulatiivsest tingimusest, millel rajaneb tähtaja ennistamise regulatsioon vastavalt artikli 19 lõikele 4.

23. Isegi juhul, kui kohaldada tuleks määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõiget 4, ei järelduks sellest kohustust algatada otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetlus. Määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõige 4 on nimelt õigusnorm, mille eesmärk on kaitsta dokumentide kättetoimetamise aadressaati ja mis jätab talle *võimaluse* algatada teatavatel tingimustel otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetlus, *ilma teda selleks kohustamata*. Seega arvestab viidatud säte dokumentide kättetoimetamise aadressaadi võimaliku huviga ennistada omal algatusel menetlus, kui dokumentide kättetoimetamine oli puudulik, ja vajaduse korral saavutada hagi rahuldamata jätmine. Määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõikest 4 ei saa siiski teha süstemaatilist järeldust, et kostjal tekiks määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 raames kohustus algatada asjaomane ennistamise menetlus või muul juhul leppida sellega, et tehtud kohtuotsus tunnistatakse täidetavaks.

24. Selleks et vastata küsimusele, kas „otsuse edasikaebamise võimalus“ määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tähenduses hõlmab ka otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetluse algatamist, tuleb peamiselt uurida nimetatud sätte eesmärki. Seejuures tuleb silmas pidada, et määruse nr 44/2001 eesmärk on võimaldada kohtuotsuste kiiret ja tõhusat täidetavaks tunnistamist, kusjuures arvestada tuleb siiski kostja kaitseõigust. Võrreldes konventsiooni varasemate sätetega tuleb peamiselt vähendada kostja võimalust kuritarvitada otsuse täidetavaks tunnistamise menetluses väidet menetluse algatamist käsitleva dokumendi kätte toimetamata jätmise kohta, kuni ta sai veel kulgeva tähtaja jooksul ilma pikemata vaidlustada asjaomase otsuse riigis, kus otsus tehti. Seisukoht, et pärast edasikaebamise tähtaja möödumist peaks kostja lisaks algatama tähtaja ennistamise menetluse, ei tulene selgesti asjaomase sätte sõnastusest ega ka nimetatud määruse põhjendustest.

***** Kohtujuristi kursiiv.

***** Selline huvi võib tekkida näiteks juhul, kui kolmandas riigis või isegi riigis, kus otsus tehti, võib oodata selliseid ebasoodsaid tagajärgi nagu näiteks kostja suhtes täitemeetmete võtmine määruse nr 1393/2007 alusel vääralt menetletud kohtuasjas või kui kostja on huvitatud otsuse peatsest jõustumisest, sest ta hindab oma positsiooni soodsaks ja uus menetlus võib olla tema jaoks ebasoodsam.

***** Vt selle kohta kohtuotsus ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, punktid 20 ja 24).

25. Pigem ei tuleks õiglase kohtuliku arutamise***** seisukohast lähtuvalt mõista määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 sõnastust liiga laialt ega käsitada otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetlust nii, et see kuulub „edasikaebamise“ mõiste alla viidatud sätte tähenduses. Nimelt kui kostja peaks pärast edasikaebamise tähtaja möödumist algatama ennistamise menetluse riigis, kus tehti kohtuotsus, ja muul juhul riskima tehtud otsuse täidetavaks tunnistamisega mõnes muus liikmesriigis, siis oleks see vastuolus hageja ja kostja protsessuaalse võrdsuse põhimõttega, mis on õiglase kohtuliku arutamise oluline element***** Euroopa Kohtu praktika tähenduses.

26. Öeldu saab selgeks, kui arvestada sellega, et kostja on juhul, kui ta esitab määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 alusel kaebuse *enne edasikaebamise tähtaja möödumist* ja saavutab seega ärakuulamise riigis, kus kohtuotsus tehti, põhimõtteliselt samasuguses olukorras, milles ta oleks olnud siis, kui talle oleks menetluse algatamist käsitlev dokument õigel ajal kätte toimetatud ja ta oleks saanud osaleda esimese astme kohtu menetluses: kostjal tekivad kohtu- ja õigusabikulud riigis, kus kohtuotsus tehti, ainult *üheainsa* menetluse tõttu ja vaidluse ainestik piirdub täitmisele pööratava kohtuotsuse esemega.

27. Olukord on erinev, kui kostja saab alles *pärast edasikaebamise tähtaja möödumist* teada tema vastu tagaselja tehtud otsusest. Kuivõrd tal ei ole enam ilma pikemata võimalust esitada asjaomase otsuse peale kaebus, siis peab ta selleks, et kaevata otsus edasi riigis, kus see tehti, uurima tähtaja ennistamise võimalusi ja seejärel vastava menetluse algatama. Alles siis saaks ta – kui tähtaja ennistamine on olnud edukas – esitada järgmise sammuna edasikaebuse. Erinevalt eespool punktis 26 kirjeldatud olukorrast koormaks kostjat sellisel juhul *kaks* menetlust (ja nendega seonduvad kulutused), mille ese läheks pealegi tunduvalt kaugemale algse otsuse esemest, sest lisaks tuleb uurida ennistamise problemaatikat. Arvestades ka seda, et asja menetlemisega ja kulutustega seonduvatele komplikatsioonidele võivad lisanduda veel praktilised probleemid nagu näiteks sobiva esindaja leidmine ja dokumentide tõlkekulud, siis saab selgeks, et kui kostja peaks kohtuotsuse täidetavaks tunnistamise vältimiseks algatama tähtaja ennistamise menetluse, siis oleks ta hagejaga võrreldes palju ebasoodsamas olukorras. Eelkõige kehtib öeldu õigusküsimustes kogenematute ja mitte eriti varakate kostjate kohta. Võrdlemisi väikese nõudesummaga hagide puhul võib tekkida olukord, et selline kostja riskib kulutuste ja keeruka menetluse kartuses end kaitsmata jättes pigem otsuse täitmisele pööramisega, et säästa ennast täiendavatest õigusabi- ja muudest menetluskuludest, millest saadavat kasu on välismaal aset leidnud asjaolude korral – eelkõige vähikudel – sageli raske hinnata.

28. Eeltoodu põhjal tuleb eeldada, et kui määruse nr 44/2001 artikli 34 punktiga 2 hõlmata kostja kohustust esitada tähtaja ennistamise avaldus, siis rikuks see tunduvalt poolte protsessuaalse võrdsuse põhimõtet, sest kostjalt nõutaks sellisel juhul tema huvide kaitseks täiendava menetluse algatamist.

29. Lisaks sellele tuleneb esmasest õigusest, et otsuse täidetavaks tunnistamise igasugune hõlbustamine olukorras, kus kostjat ei ole enne otsuse tegemist ära kuulatud, on suunatud vastuolu loomisele õiglase kohtuliku arutamise põhimõttega. Selles osas tuleb üldiselt märkida, et hetkel kontrollib määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 2 sätestatud Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi „EIK“), kelle suuskoda teeb kohtuasjas Avotiņš vs. Läti ilmselt peatselt otsuse selle kooskõla kohta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikliga 6. Ka kõnesolevas kohtuasjas oli tegemist sellise kohtuotsuse võimaliku täidetavaks tunnistamisega, mille tegemise eel ei toimunud kostja ärakuulamist ja mida ta ei vaidlustanud. EIK koda leidis selles asjas 2014. aastal napi hääلteenamusega tehtud otsuses***** küll, et määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 2 sätestatu

***** Selle tähtsuse kohta vt kohtuotsused Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 73) ja ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, punkt 27).

***** Kohtuotsus Ordre des barreaux francophones et germanophone jt (C-305/05, EU:C:2007:383, punkt 31) ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 lõige 2.

***** EIK, kohtuotsus Avotiņš vs. Läti (CE:ECHR:2014:0225JUD001750207, eelkõige punkt 51 jj); vt selle kohta minu ettepanek, kohtuasi Meroni, ettepaneku punkt 39.

ja kohtuotsuse täidetavaks tunnistamine on veel EIÕK artikliga 6 kooskõlas, kuid rõhutas siiski, et talle kaebuse esitanud kostja oli äris kogenud. EIK-i rangelt faktiline mõttekäik selles kohtuasjas EIÕK artikli 6 rikkumise eitamiseks annab alust arvata, et äris kogenematu kostja puhul võinuks otsus kujuneda tehtust erinevaks.

30. Kuigi EIK-ile esitatud faktilised asjaolud ei kattu kõigis punktides käesoleva kohtuasja asjaoludega, tuleb EIK-i otsust kohtuasjas *Avotiņš vs. Läti* siiski pidada hoiatavaks vihjeks, mille kohaselt tuleb määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 alusel otsuse täidetavaks tunnistamise takistuste tõlgendamisel kasutada silmamõõtu ja mitte kaotada silmist kostja õiguspäraseid nõudeid – eesmärgi kõrval tagada kohtuotsuste vaba liikumine Euroopas. See tähendab, et kostjale ei tohi teha võimatuks tuginemist otsuse tunnustamise takistusele, minnes sellega kaugemale asjaomase sätte imperatiivsest normatiivsest sisust.

31. Eeltoodu põhjal ei ole alust nõuda kostjalt, keda ei kutsutud kohtusse piisavalt aegsasti, et ta peab edasikaebuse esitamise tähtaja möödudes kõigepealt algatama otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamise menetluse selleks, et üldse saada võimalust edasikaebuse esitamiseks, ja selle järgimata jätmise korral võtta talt võimalus tugineda kohtuotsuse tunnustamise takistusele. Pigem tuleb juhul, kui edasikaebamise tähtaeg on juba möödunud selleks ajaks, kui kostja saab kohtuotsusest teada, lähtuda nimetatud sätte tähenduses seisukohast, et kostjal puudus võimalus otsust vaidlustada.

32. Seega tuleb esimesele eelotsuse küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et selles nimetatud võimalus otsust vaidlustada hõlmab ainult olukorda, kus asjaomase edasikaebuse saab esitada liikmesriigi õiguses määratud tähtaja jooksul, aga ei hõlma olukorda, kus see tähtaeg on juba möödunud, kuid esitada saab avalduse otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamiseks ja seejärel – pärast viidatud avalduse rahuldamist – otsuse tegelikult edasi kaevata.

B. *Teine küsimus*

33. Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige teada, kas määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et see välistab edasikaebamise tähtaja ennistamist käsitlevate liikmesriikide õigusnormide kohaldamise, või nii, et kostja võib valida, kas esitada taotlus viidatud sätte alusel või kasutada liikmesriigi õiguses ette nähtud menetlust.

34. Kõigepealt tuleb meenutada, et nagu juba eespool punktis 22 märgitud, ei kuulu määruse nr 1393/2007 vaidlusalune säte käesoleval juhul ilmselt kohaldamisele, sest tegemist ei ole menetluse algatamist käsitleva dokumendi piiriülese kättetoimetamisega. Vastus eelotsuse küsimusele on seega asjakohane ainult juhul, kui Euroopa Kohus lähtub sellest, et määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõiget 4 saab kohaldada käesoleva kohtuasja asjaoludele.

35. Selleks puhuks tuleb sedastada, et määruse nr 1393/2007 artikkel 19 kuulub kohaldamisele, kui „käesoleva määruse sätete alusel“ dokumentide kättetoimetamise korral välismaale on kostja vastu tehtud tagaselaotsus. Esimese sammuna näeb määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõige 1 põhimõtteliselt ette menetluse peatamise, kuni on tõendatud, et kostja on menetluse algatamist käsitleva dokumendi tegelikult kätte saanud. Määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõige 2 näeb sellest põhimõttest ette erandid, mis võimaldavad menetlust jätkata. Määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõige 4 sisaldab lõpuks normi, mis annab võimaluse ennistada edasikaebamise tähtaeg „mõistliku aja jooksul pärast seda, kui kostja on kohtuotsusest teada saanud“, ja nimelt sellise kostja kasuks, kes oli süütult teadmatuses asjaomase dokumendi olemasolust ja jättis end seetõttu kaitsmata, kuid kelle suhtes otsus siiski tehti. Määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõike 4 kolmas lõik sätestab, et iga liikmesriik võib kehtestada tähtaja, mis lõpetab õiguse esitada ennistamise avaldus, kuid see tähtaeg peab olema vähemalt „aasta alates kohtuotsuse tegemise kuupäevast“.

36. Vastava teabe kõnealuse üheaastase tähtaja järgimise kohta on Prantsuse Vabariik esitanud ja seeläbi määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõikega 4 hõlmatud olukorrad lõplikult reguleerinud. Nimetatud õigusnorm ei võimalda enam sellest erinevate liikmesriigi õigusnormide kohaldamist – nagu näiteks Prantsuse tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Code de procédure civile) artikkel 540, mis seob ennistamise avalduse esitamise tähtaja otsuse kättetoimetamise, mitte aga otsuse tegemise kuupäevaga – nii nagu see tuleneb määrusest nr 1393/2007. Komisjoni seisukohaga tuleb küll nõustuda selles osas, et konkreetsel juhul võib määrusega nr 1393/2007 ette nähtud ennistamise kord olla kostjale ebasoodsam kui siseriikliku õiguse alusel. See on üheaastase tähtaja järgimise kohta esitatud Prantsuse Vabariigi teabe vältimatu tagajärg, mistõttu tuleb leppida liikmesriigi vastava sooviga.

37. Teisele küsimusele tuleks seega vastata, et kui määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõiget 4 peetakse asjakohaseks, siis tuleb nimetatud määruse artikli 19 lõiget 4 tõlgendada nii, et see välistab nimetatud määruse kohaldamisalas edasikaebamise tähtaja ennistamist käsitlevate liikmesriikide õigusnormide kohaldamise.

V. Ettepanek

38. Eeltoodut arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsuse küsimustele järgmiselt:

Määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et selles nimetatud võimalus otsust vaidlustada hõlmab ainult olukorda, kus asjaomase edasikaebuse saab esitada liikmesriigi õiguses määratud tähtaja jooksul, aga ei hõlma olukorda, kus see tähtaeg on juba möödunud, kuid esitada saab avalduse otsuse edasikaebamise tähtaja ennistamiseks ja seejärel – pärast viidatud avalduse rahuldamist – otsuse tegelikult edasi kaevata.

Määruse nr 1393/2007 artikli 19 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et see välistab määruse nr 1393/2007 kohaldamisalas edasikaebamise tähtaja ennistamist käsitlevate liikmesriikide õigusnormide kohaldamise.